

T.C.
İDİL KAYMAKAMLIĞI
İDİL İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
İDİL REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

ÖZEL EĞİTİMDE KAYNAŞTIRMA YÖNTEMİNİN ETKİNLİĞİNİN
BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİ BÖLÜMÜ

2023

ÖZEL EĞİTİMDE KAYNAŞTIRMA YÖNTEMİNİN ETKİNLİĞİNİN İNCELENMESİ

Özet

Bu araştırmada okullarda uygulanan kaynaştırma eğitiminin sınıf öğretmenlerinin gözüyle değerlendirilmesi ve irdelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmayla sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik tutumları ve bilgileri, kaynaştırma öğrencileriyle yaşanan olayların onlarda bıraktığı etkiler ve kaynaştırma eğitimi sürecinde sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları sorunlar ve bunlarla baş etme yolları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmaya 2022-2023 öğretim yılı bahar yarısında Şırnak İli İdil İlçesindeki görev yapan ve sınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulunan gönüllü 130 öğretmen katılmıştır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla toplanmıştır

GİRİŞ

Eğitimin amacı, bireyleri yaşadığı topluma ve yer aldığı dünyaya hazırlamak için gerekli olan bilgi ve becerileri onlara kazandırmaktır (Ayaz, 1994). Bu amaç doğrultusunda her bireyin eğitimden yararlanma hakkı vardır. Özel gereksinimli bireylerin eğitim alma hakları ise, bütün ülkeleri bağlayan bir karar olan “Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme” ile koruma altına alınmıştır. (Unesco, 2006).

Eğitim sistemlerinde özel gereksinimi olan bireylerin eğitim ihtiyaçları, fırsat eşitliği kapsamında ve ilgili yasalara göre gerçekleştirilir. Özel gereksinimi olan bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, onların sağlık ve bakımları açısından farklılaşan özellikleri ile eğitim alanındaki gelişmeler doğrultusunda özel ortamlar düzenlenmektedir. Bu ortamlar içinde en az kısıtlayıcı olarak kabul edilen, normal eğitim sınıflarında ve normal gelişim gösteren öğrencilerle birlikte eğitim aldıkları ve kaynaştırma yöntemi olarak nitelenen sınıf ortamlarıdır. (Özbaba, 2000) Kaynaştırma yöntemi hümanist eğitim felsefesinin bir sonucu olarak ortaya çıkmış ve eğitimde fırsat eşitliği ilkesine dayanılarak uygulanmaya başlanmıştır.

Özel gereksinimli bireylerin akranlarıyla birlikte eğitim alma düşüncesi 1960’lı yıllarda ortaya çıkmış(Battal,2007), bu gelişme ile birlikte Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, İtalya, Japonya, Finlandiya, Çin ve Rusya 1990’lı yıllarda kaynaştırma eğitimine yönelik yasalar ve uygulamalar ortaya koymuştur. (Batu & Kırcaali-İftar, 2011; Halinen & Jarvinen, 2008; Kivirauma & Ruoho, 2007; Kuz, 2001; Malinen, Savolainen & Xu, 2012; Muta, 2002; Nagano & Weinberg, 2012; Öncül, 2003; Valeeva, 2015). Türkiye’de ise Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nde özel eğitime gereksinim duyan bireylerin, yaşadıkları ortama uyum sağlaması amacıyla, yetersizliği olmayan yaşlılarıyla bir arada eğitim almasını sağlayan eğitim ortamlarının düzenlenmesi gerekliliği ifade edilmiştir (MEB, 2012). Bu düzenleme ile birlikte, Türkiye’de özel eğitim gereksiniminin normal eğitim ortamları içinde kaynaştırma şeklinde uygulanmasının yasal zemini oluşturulmuştur. Kaynaştırma eğitiminin

nasıl yapılması gerektiği hakkında açıklamalara yer verilmiştir. Özel Eğitim Yönetmeliği ile beraber kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimli birey, destek eğitim personeli ve öğretmenlerin görev ve sorumluluklarına yönelik daha ayrıntılı bilgilere yer verilerek ülkemizde kaynaştırma eğitim uygulamalarında gelişmeler meydana gelmiştir (Karaca,2018) .

Özel gereksinimli bireyler günlük yaşamlarında kişisel, sosyal ve duygusal alanlarda sorunlar yaşayabilmektedirler. Özellikle akran etkileşimi bu noktada önemli görülmektedir. Çünkü özel gereksinimli bireyler kaynaştırma ortamlarında akranlarıyla okul içindeki etkinliklere katılma fırsatı yakalamaktadırlar. Böylelikle akranlarıyla birlikte akademik ve sosyal yönlerinin gelişmesine katkıda bulunabilirler (Özmenteş, 2003). Bu sebeple kaynaştırma ortamlarında tüm bireylerin birlikte etkileşime girebileceği düzenlemelerin yapılması önem arz etmektedir (Sucuoğlu, 2006).

Farklı engel gruplarından kaynaştırma öğrencileri, gerek fiziksel , gerekse sosyal olarak farklılıklar barındırdıklarından dolayı eğitimlerinde daha üst düzey bir dikkat gerekmektedir. Dolayısıyla öğretmen ve aile bu çocukları doğrudan etkileyen unsurların başındadır. Öğrencilerin okulda geçirdikleri zaman, hayatlarının büyük bir kısmını kapsamaktadır. Bundan dolayı eğitim ve öğretimin kalitesinin en yüksek seviyede olması gerekmektedir. Eğitimin uygun araç ve gereçlerle yapılması, öğretmenin mesleki alan bilgisi ,öğrenciye yaklaşımı ve elbette aile ile sağlanan işbirliği kaynaştırma yönteminin etkinliğinde büyük önem arz etmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı özel eğitimde kaynaştırma yönteminin etkinliğinin incelenmesidir. Özel eğitimde kaynaştırma eğitimi farklı değişkenler açısından incelenmiştir. Alanyazında bu alanda yeterli çalışma olmadığı görülmektedir ve buda çalışmayı alanyazında kıymetli kılmaktadır.

Problem Cümlesi

Öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Deseni

Araştırmada öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüş ve deneyimleri betimlemeye çalışıldığından, araştırma deseni olarak nitel araştırma yöntemlerinden kişilerin deneyimlerinin kendi bakış açısı ile elde edilmesine olanak sağlayan (Lohnson ve Christensen, 2008) olgu bilim deseni tercih edilmiştir. Nitel araştırma yönteminin tercih edilmesinin asıl amaçlarından biri araştırmaya dâhil edilen bireylerin algılarının ve deneyimlerinin ortaya konmasıdır (Fraenkel ve Wallen, 2006; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Kaynaştırma eğitimi bağlamında ele alınan bu çalışmada kaynaştırma öğrencilerinin eğitimi olgusu ele alınmıştır. Bu olgudan doğrudan etkilenen ve olguyu etkileyen öğretmenlerin deneyimleri ve görüşleri derinlemesine betimlenmeye çalışılmıştır.

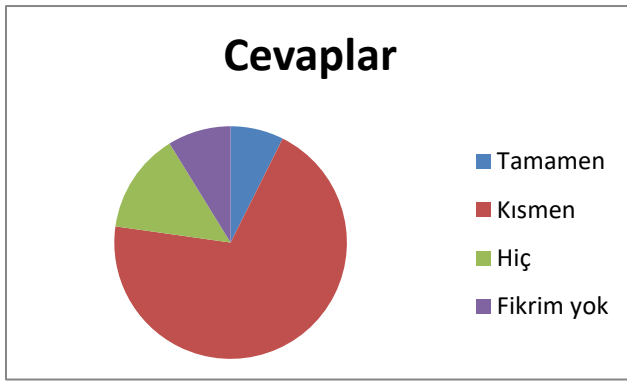
Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde uygulanan ankete verilen cevaplara ilişkin bulgular ve bulgulara dayanılarak yapılan yorumlara yer verilmiştir.

Kaynaştırma eğitimine yeterli ilginin gösterilmesine ilişkin bulgu ve yorumlar

Kaynaştırma eğitimine yeterli ilginin gösterilip gösterilmediğine dair öğretmenlere anket uygulanmıştır. “*Kaynaştırma eğitimine yeterli ilgi gösterilmektedir*” sorusuna verilen cevapların dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Kaynaştırma eğitimine yeterli ilgi gösterilmektedir.

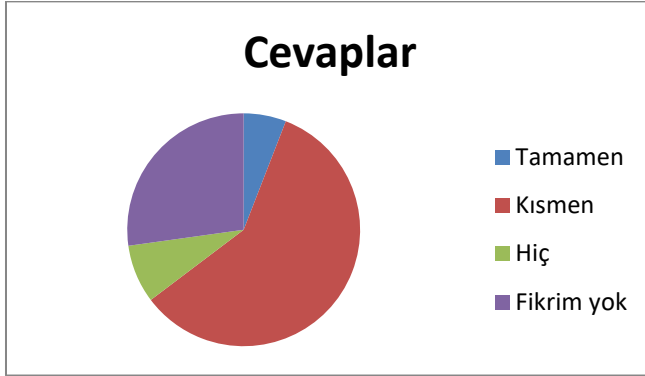

Tablo 1 incelendiğinde ilgili soruya oransal olarak “%7,4 *tamamen*” “% 69,9 *kısmen*” “%14 *hiç*” “%8,8 *fikrim yok*” cevapları verilmiştir. Öğretmenlerin yüksek oranda ‘kısmen’ cevabı verdikleri görülmektedir. ‘Hiç’ diyen öğretmenlerle ‘tamamen’ diyen öğretmenler kıyaslandığında kaynaştırma eğitimine yeterli ilgi gösterilmemektedir diyen öğretmenlerin sayısının daha fazla olduğu görülmektedir. Soruya verilen cevaplara bakıldığında kaynaştırma eğitimine yeterli ilginin gösterilmediğine dair bir sonuç görülmektedir.

Sınıf mevcutları kaynaştırma eğitimi için uygunluğuna ilişkin bulgu ve yorumlar

“Sınıf mevcutları kaynaştırma eğitimi için uygundur” sorusuna verilen cevapların dağılımı Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Sınıf mevcutları kaynaştırma eğitimi için uygundur.

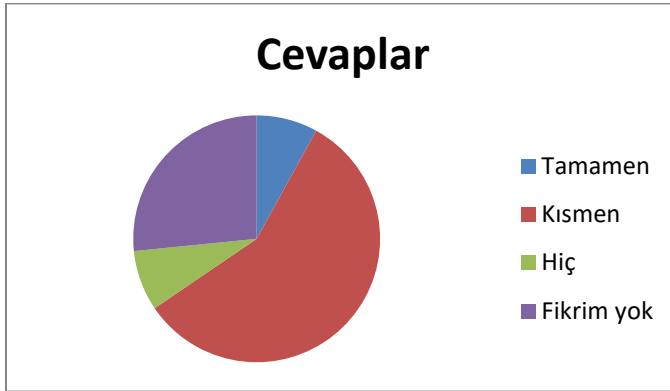

Tablo 2 incelendiğinde ilgili soruya oransal olarak “%14,7 tamamen” “%41,9 kısmen” “%41,2 hiç” “%2 fikrim yok” cevapları verilmiştir. Bu tabloya göre kısmen ve tamamen uygundur diye cevap veren öğretmen oranının hiç uygun değildir diyen öğretmenlerden daha fazla olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan hareketle sınıf mevcutlarının kaynaştırma eğitimine uygun olduğu görülmektedir.

Kaynaştırma öğrencilerinin yılsonu hedeflerine ulaşmasına ilişkin bulgu ve yorumlar

“Okulunuzdaki kaynaştırma öğrencileri yılsonu hedeflerine ulaşmıştır” sorusuna verilen cevapların dağılımı Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: Okulunuzdaki kaynaştırma öğrencileri yılsonu hedeflerine ulaşmıştır.

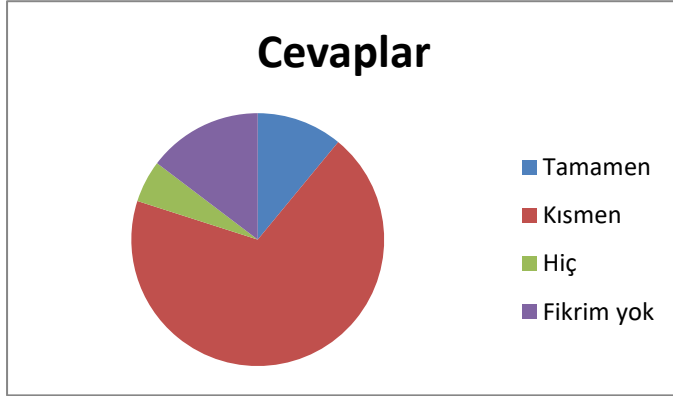

Tablo 3 incelendiğinde ilgili sorulara oransal olarak “%8,2 tamamen” “%58,8 kısmen” “%8,1 hiç” “%27,2 fikrim yok” cevapları verilmiştir. Bu tabloya göre yılsonu hedeflerine kısmen de olsa ulaşıldığı görülmektedir. Fikrim yok diyen öğretmen oranının yüksek olması da dikkat çeken bir sonuçtur. Tablo genel olarak incelendiğinde yılsonu hedeflerine ulaşma oranının çok yüksek olmadığı sonucuna varılmaktadır.

Kaynaştırma eğitiminin özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirdiğine ilişkin bulgu ve yorumlar

“Kaynaştırma eğitimi özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmiştir” sorusuna verilen cevapların dağılımı Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Kaynaştırma eğitimi özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmiştir

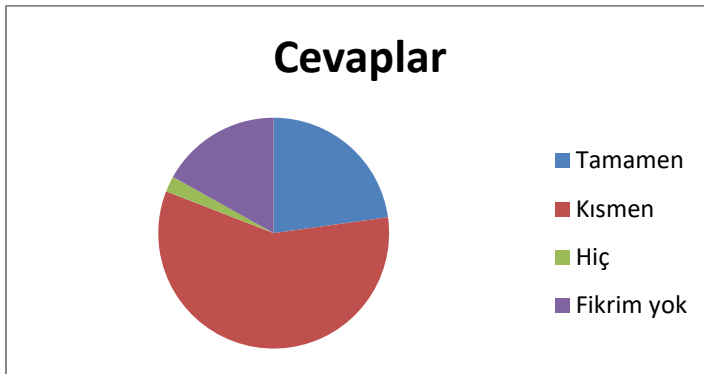

Tablo 4 incelendiğinde ilgili soruya oransal olarak “%11 tamamen” “%69,1 kısmen” “%5,4 hiç” “%14,7 fikrim yok” cevapları verilmiştir. Tablo incelendiğinde yüksek bir oranla sosyal becerilerin kısmen geliştiği sonucu görülmektedir. Tamamen geliştirir diyenlerin oranı da göz önüne alındığında kaynaştırma eğitiminin özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin sosyal yönünü geliştirdiği sonucu görülmektedir.

Kaynaştırma eğitiminin özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin duygusal becerilerini geliştirdiğine ilişkin bulgu ve yorumlar

“Kaynaştırma eğitimi özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin duygusal becerilerini geliştirmiştir” sorusuna verilen cevapların dağılımı Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5: kaynaştırma eğitimi özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin duygusal becerilerini geliştirmiştir.

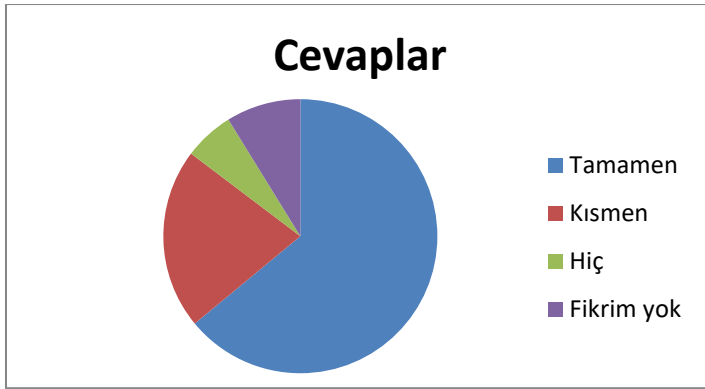

Tablo 5 incelendiğinde ilgili soruya oransal olarak “%22,8 tamamen” “%58,1 kısmen” “%2,2 hiç” “%16,9 fikrim yok” cevapları verilmiştir. Tablo incelendiğinde en yüksek oranın duygusal becerilerin kısmen gelişim kaydettiğini gösteren cevaplarda olduğu görülmektedir. Tablodan hareketle kaynaştırma eğitiminin duygusal becerileri geliştirdiği sonucu görülmektedir.

Özel eğitim dersinin sınıf öğretmenliği bölümü dışında kalan diğer branş öğretmenliklerinde de zorunlu bir ders olarak okutulması gerektiğine ilişkin bulgu ve yorumlar

“özel eğitim dersinin sınıf öğretmenliği bölümü dışında kalan diğer branş öğretmenliklerinde de zorunlu bir ders olarak okutulmasını gerekir” sorusuna verilen cevapların dağılımı Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: özel eğitim dersinin sınıf öğretmenliği bölümü dışında kalan diğer branş öğretmenliklerinde de zorunlu bir ders olarak okutulması gerekir.

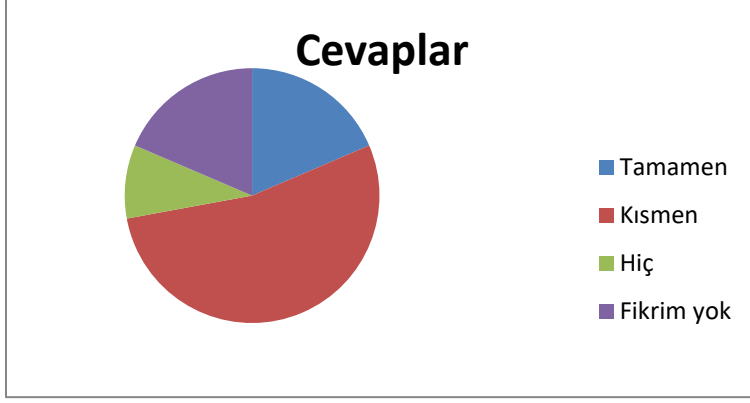

Tablo 6 incelendiğinde ilgili soruya oransal olarak “%64 tamamen” “%21,3 kısmen” “%5,9 hiç” “%8,8 fikrim yok” cevapları verilmiştir. Verilen cevaplara bakıldığında katılımcıların yüksek bir oranla dersin diğer branşlara da okutulması gerektiğini düşündükleri görülmektedir. Tamamen ve kısmen diye cevap veren katılımcıların oranına bakıldığında özel eğitim dersinin tüm branşlarda okutulması gerektiği görülmektedir.

Özel eğitim ve kaynaştırma ihtiyacı olan bireyler ve sınıflarına yöneticiler tarafından yeterli destek verilmesi durumuna ilişkin bulgu ve yorumlar

“Özel eğitim ve kaynaştırma ihtiyacı olan bireyler ve sınıflarına yöneticiler tarafından yeterli destek verilmektedir” sorusuna verilen cevaplar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Özel eğitim ve kaynaştırma ihtiyacı olan bireyler ve sınıflarına yöneticiler tarafından yeterli destek verilmektedir.

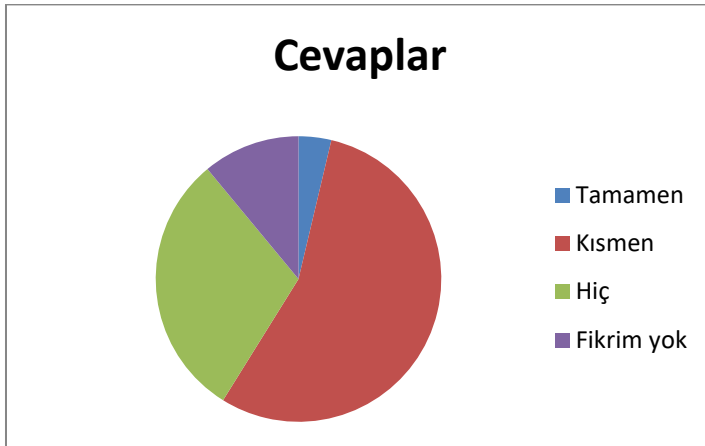

Tablo 7 incelendiğinde ilgili soruya oransal olarak **“19,1 tamamen” “55,1 kısmen” “%9,6 hiç” “%16,2 fikrim yok”** cevapları verilmiştir. Tabloya göre okul yöneticilerinin yüksek oranda kısmen destek verildiği görülmektedir. Fikrim yok diyen katılımcıların oranları da dikkat çekmektedir.

Özel eğitim ve kaynaştırma sınıflarının aileler tarafından yeterli ilgi ve alaka ile karşılandığına ilişkin bulgu ve yorumlar

“Özel eğitim ve kaynaştırma sınıflarının aileler tarafından yeterli ilgi ve alaka ile karşılandığını düşünüyorum” sorusuna verilen cevaplar Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Özel eğitim ve kaynaştırma sınıflarının aileler tarafından yeterli ilgi ve alaka ile karşılandığını düşünüyorum.

Tablo 8 incelendiğinde ilgili soruya oransal olarak **“%3,7 tamamen” “%55,1 kısmen” “%30,1 hiç” “%11 fikrim yok”** cevapları verilmiştir. Tabloya göre yüksek oranda kısmen yeterli ilgi ve alakanın gösterildiği görülmektedir. Fakat hiç diyen katılımcıların oranları da göz önüne alındığında özel eğitim ve kaynaştırma sınıflarına aileler tarafından yeterli ilgi ve alakanın gösterilmediği görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamına yakını kaynaştırma eğitimine yeterli ilgi gösterilmediğini ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenler velilerin kaynaştırma eğitimine ilgi ve alakalarının yeterli düzeyde olmadığını ifade etmişlerdir. Velilere kaynaştırma eğitimi alanında farkındalık eğitimleri verilerek kaynaştırma eğitimine velinin ilgisi artırılabilir ve Özellikle ailenin, belirlenen amaçlar doğrultusunda öğrencinin doğru ve yanlış tepkilerini kaydetme becerisini öğrenmesi sağlanmalıdır. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenler genel olarak kaynaştırma eğitiminin çocukların duygusal ve sosyal gelişimlerine katkısının kısmen olduğunu ifade etmişlerdir. Kaynaştırma öğrencilerinin duygusal ve sosyal gelişimlerini artırmak için bireyselleştirilmiş eğitim planlarında buna yönelik kazanımları eklenerek çocukların duygusal gelişimleri desteklenebilir. sıkıntı yaşadığı ifade edilebilir. Kaynaştırma uygulamalarının doğru ve amacına uygun bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için bir takım ön hazırlıkların, düzenlemelerin, uyarlamaların yapılması, genel ilkelerin yerine getirilmesi ve temel ölçütlerin karşılanması gerekmektedir. Kaynaştırmadan beklenen yararların sağlanabilmesi, kaynaştırmanın amacına tam anlamıyla ulaşabilmesi için bu eğitimin ilgili mevzuat doğrultusunda gerçekleştirilmesi önemli görülmektedir. Bu araştırma da verilerin sadece Şırnak İli İdil ilçesindeki öğretmenlerden verilerin toplanmış olması bu araştırmanın sınırlılıklarındandır. Çalışmaya katılan öğretmenler, özel gereksinimli öğrencileri için sınıflarında çeşitli uygulamalara yer verdiğini dile getirmişlerdir. Fakat bu öğretmenlerden sadece bir tanesi yaptığı uygulamalar içerisinde bireyselleştirilmiş eğitim programını uyguladığını belirtmiştir. Kaynaştırma eğitiminin vazgeçilmesi olan bireyselleştirilmiş eğitim programlarının uygulanma azlığı dikkate değer bir olgudur. Öğretmenlerle beraber, bireyselleştirilmiş eğitim programı uygulamanın önemi hakkında bilinçlendirici/teşvik edici çalışmaların yapılmasının kaynaştırma eğitiminin başarıya ulaşmasında katkı sağlayacağı düşünülmektedir(Bilen,2008).

KAYNAKÇA

ÖZGÜVEN, E., Eğitimde niteliği geliştirme aracı olarak psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri.Eğitimde arayışlar 1.Sempozyumu.Eğitimde Nitelik Geliştirme,Bildiri,1991,32.

Özbaba, N. (2000). Okul öncesi eğitimcilerin ve ailelerinin özel eğitime muhtaç çocuklar ile normal çocukların entegrasyonuna (kaynaştırılmasına) karşı tutumları. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Sucuoğlu, B. & Kargın, T. (2010). İlköğretimde kaynaştırma uygulamaları yaklaşımlar, yöntemler, teknikler. Ankara: Kök Yayıncılık.

MEB. (2012). Özel eğitim yönetmeliği. Ankara: MEB Yayınları.

Ayaz, N. (1994). TBMM 1995 yılı bütçe raporu. Ankara: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Battal, İ. (2007). Sınıf öğretmenlerinin ve branş öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin yeterliklerinin değerlendirilmesi (Uşak ili örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, Afyon.

Bilen, E. (2007). Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarında Karşılaştıkları Sorunlarla İlgili Görüşleri ve Çözüm Önerileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Özmenteş, G. (2005). Dalcroze Eurhythmics Öğretiminin Müziksel Beceriler, Müzik Dersine İlişkin Tutumlar Ve Müzik Yeteneğine İlişkin Özgüven Üzerindeki Etkileri. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Fraenkel, J. R. & Wallen, N. E. (2006). How to design and evaluate research in education (Seventh ed.). New York: The McGraw Hill Companies

Johnson, B. & Christensen, L. (2008). Educational research: Quantitative, qualitative, and mixed approaches (2nd ed.). Boston: Pearson.